

tiosam, ut ejus causa Narsetes in Italiam accersiverit Langobardos. Cæterum princeps fuit justitiæ studiosus, publicæ tranquillitatis amator. Tiberius Constantinus fuit liberalis ac strenuus, fuditque duobus præliis Persarum copias. At Mauritius, quanquam belli et pacis arte calleret, enormi tamen avaritia et iracundia adeo in se tumultuantes milites concitavit, ut inde Phocas illum opprimendi arripuerit occasionem.

Hac etiam sæculi VI postrema parte in Christi fideles impiorum sæviit immanitas. Etenim anno 580 Visigothorum rex Leowigildus, arianus, in illos insiliit, ægre ferens filium suum *Hermenegildum* ad catholicos accessisse. Ipsum vero *Hermenegildum* anno 589 interfici jussit, quoniam noluit ab ariano antislite recipere communionem. Trucidatus hoc ipso anno orans in templo *Prætextatus*, episcopus rothomagensis, jussu Fredegundis, Franciæ Jezabelis. Augustoritii, seu Pictavii anno 587 ad Agni nuptias evolavit *Radegundes*, regina. Exitum sæculi sanctissimorum episcoporum pretiosa mors decoravit, ut *Theodori* Massiliensis anno 594, *Anastasio* Antiocheni, qui a monte Sinai, ubi antea vitam monasticam egerat, *Sinaita* vocatur, anno 599¹, et *Syagrii* Augustodunensis anno 600. Eodem anno 600 martyrio affectus *Cecharus* lunensis episcopus, cujus sacrum corpus colitur Carrariæ in Etruria mediterranea.

CAPUT VI.

DOCTRINA ET DISCIPLINA SEXTI CHRISTIANI SÆCULI.

Mysteria, quæ objecta sunt fidei nostræ, fuerunt luculentius exposita. Nam ex controversiis hoc sæculo exortis, didicimus ambiguas evitare sententias, ut *unum de Trinitate passum* asserere, non attenda divinitatis substantia, sed assumpta natura hypostaticè unita divinæ. Per hanc vero unionem, non sublata utriusque naturæ proprietate, sed humana ad jura divini Verbi translata, ita idem Verbum dici natum et mortuum

¹ Referunt Annales eccl. ad annum 585 martyrium *S. Alexandri* episcopi fesulani.

secundum carnem, ut in hanc voluntate ejus liberrima impetus passionis, vulnerumque ictus irruerint. Ex intima illa et substantiali unitione in Dei hominis animam, cum plenitudine gratiarum, constat plenissimam scientiam fuisse transfusam. Arausicana II synodo finita est omnis quæstio de gratia, et semipelagianorum error proscriptus.

Sacramentalia, librique liturgici missarum ostendunt celebratam solemnitate¹. Episcopi in Anglia, et signanter metropolitæ londinensis et eboracensis instituti fuerunt romani pontificis auctoritate. Judicia episcoporum in synodis provinciarum fuerunt discussa. Iidem episcopi, qui a clero eligebantur approbante populo, interdum promoti sunt principum auctoritate. Imposita etiam subdiaconis lex cœlibatus². Diaconi 25 ætatis anno, presbyteri 30 ordinabantur. Ecclesiasticis cunctis congruens præscripta est disciplina.

Monasticum ordinem propagarunt viri sanctissimi, *Cæsar*, *Aurelianus*, *Fructuosus*, *Columbanus* et alii, sed nemo felicius *S. Benedicto*, cujus Ordinis initia referuntur ad annum 529, vel potius 524³. Illius statuta confirmavit anno 595 *S. Gregorius Magnus*.

¹ Institutæ a *S. Gregorio Magno* initio pontificatus sui litanie majores, ut scribit cap. LVII Micrologus. Factum id ad avertendam inguinalem luem, romanum populum post inundationem aquarum insolita cæde vexantem. Intellige litanias quæ celebrantur VII kal. maias; nam quæ habentur in tribus feriis ante Ascensionem Domini, auctorem habuerunt sæc. VIII Leonem III, ad universam Ecclesiam extendentem Rogationes, quas pro Ecclesia sua instituerat Mamertus, episcopus viennensis.

² Indictam a Pelagio II subdiaconis Siciliae continentie legem scribit ad annum 588 Baronius. Idem constat ex epistolis *S. Gregorii Magni* ad Petrum subdiaconum et ad Leonem episcopum catanensem. Ab ea lege, quæ tamen in romana Ecclesia vetusto more servabatur, subdiaconatus cœpit inter majores ordines recenseri, non tamen ubique. Vide Lupum p. 4 in synodos, dissert. I, proœmiali, cap. III.

³ *S. Benedictum* natum anno Chr. 480, Zenonis imp. 7, et Odoacris regis 5, mortuum vero anno 543, ætatis suæ 63, Leo Ostiensis aliique testantur. Propagavit in Galliis monasticum *S. Benedicti* institutum *S. Maurus* ejus discipulus. Ab isto cognomen sumpsit celeberrima ejusdem ordinis congregatio, de litterarum restauratione et incremento maxime sollicita, atque optime merita. Migravit autem *S. Maurus* abbas ad superos anno 565.

Ad christianam religionem perduxit hoc sæculo Britannos et Anglosaxones *S. Augustinus*, laudatus cap. iv. Bojos, seu Bavaros, Bohemosque *S. Rupertus* episcopus Wormatiæ; Pictosque *S. Columbus* monachus hibernus¹.

APPENDIX.

EXTERNARUM RERUM DELECTUS.

Quædam regna exorta superiori sæculo et illorum principes commemoravimus. In Italia post Odoacrem regnasse diximus *Theodoricum*. Regnaverunt postea anno 526 *Athalaricus*²; anno 534 *Theodatus*; anno 536 *Vitiges*; anno 540 *Theodobaldus*; anno 544 *Alaricus*; anno ipso Totila; anno 553 *Tejas*, Gothorum regum postremus. *Longobardi* vero anno 568 regnum suum in Italia condiderunt, ac primo regnavit *Alboinus*, qui a Narsete invitatus cum armatorum 200,000 e Germania et Vandalia erupit, regnique sedem collocavit Ticini. Ex quo tempore Ravenna regum Visogothorum regia in exarchatum pertransiit. Alboino autem anno 574 successit *Clephis*; huic post decem annorum interregnum anno 585 *Autharis*, et huic anno 590 *Agilulphus*.

Francorum regnum post Clodovæum anno 515 consecutus est *Childebertus*; anno 560 *Clotarius*; anno 565 *Cherebertus*; anno 574 *Chilpericus*; anno 588 *Clotarius II*, vita functus sæculo VII.

Post Trasamundum regnum Vandalorum in Africa auspiciatus est anno 523 piissimus *Hildericus*, qui statim episcopos exules

¹ Fidem quoque Justiniano imperante amplexi sunt *Eruli*, nomen sortiti a paludibus stagnantibus, quas olim juxta Mæotidem incolebant, de quibus Procopius lib. I *De Goth.*, Theophanes in Chronico, et Evagrius lib. IV, cap. xx. Conversos item ad Christum *Abasgos*, sive *Abascos*, populos Colchidis habitantes in ora littorali Ponti Euxini, apud quos Justinianus in honorem Deiparæ sacram construxit ædem, necnon barbaros incolentes Tanaim, scribit idem Evagrius citato lib. IV, cap. II et sequenti.

² Sunt qui inter Athalaricum et Theodatum biennio regnasse tradunt *Amalasantham*. Regnumque *Theodati* definiunt anno 537, *Vitigis* 541, *Theobaldi* et *Alarici* 542, *Totilæ* 553, *Tejæ* item eodem anno. Cœpit anno 559 apud Anglos *Ἐπικροία*, septem nempe principatuum partitio, qui in unum redacti sunt anno 828, regnante *Egberto*.

revocavit. Huic *Gilimerius* vitam regnumque abstulit; sed et ipse a Belisario victus et Constantinopolim adductus est anno 533. Ita regnum vandalicum ab occupata Carthagine a Geneserico, scilicet ab anno 439 stetit solummodo annis 95.

Regnavit in Hispania post Alaricum ab anno 506 *Gesaleycus*, deinde ab anno 526 *Amalaricus*; ab anno 531 *Theudas*; ab anno 548 *Taudegesillus*; ab anno 549 *Agila*; ab anno 554 *Athanasigildus*; ab anno 567 *Liuba*¹; ab anno 568 *Leowigildus*, ariani omnes. Tum ab anno 586 *Recaredus*, primus regum Gothorum qui fidem catholicam amplexi sunt, frater sancti martyris *Hermenegildi*.

Inter hujus sæculi bella prætermittenda non sunt gothicum et langobardicum. Illud exortum est anno 535, *cos. Belisario*, et Gothorum rege Theodato. At Belisarius Siciliam recuperavit, debellavitque Neapolim. *Vitiges* interfecti Theodati hæres anno 537, romanam urbem tali cinxit obsidione, ut matres, fame etiam per Italiam grassante, filiorum carnibus vescerentur. Strenuissimus tamen Belisarius Romam ab interneccione redemit; quin anno 537 expugnavit Ravennam, captumque *Vitigem* cum Gothorum optimatibus et ingenti divitiarum copia captivum adduxit ad Justinianum Constantinopolim. Interea temporis *Langobardi* quoque irruerunt in arma, atque excisum illorum impetu Mediolanum, *Totila* Gothorum rex castra rursus movit ad romanæ urbis excidium, eamque occupavit anno 546, incenso Capitolio, ac diruta magna murorum parte. *Narses* Romam liberavit a Gothorum tyrannide, occiso Totila anno 552. Paulo post *Theya* superato atque extincto, Italia Gothorum jugum excussit. At *Langobardi* anno 581 occuparunt Neapolim, et 589 solo æquarunt amplissimum manasterium casinense.

Cujusmodi sit humanæ felicitatis ludibrium, facile ex his intelligitur. Illud ulterius patefacit, cum *Vitalianus* anno 520 dum consulatum gerebat, Justino imperante, interfectus, tum *Symmachus* senator, socer Severini Boetii, anno 525 necatus Ravennæ jussu Theodorici. Quid *Belisarius* tantorum gloria bellorum? Ob suspicionem conjurationis in Justinianum anno

¹ *Liubam* extinctum quidam aiunt anno 571, *Leowigildum* autem anno 585.